

Vragenboekje

Voor dit examen zijn maximaal 44 punten te behalen; het examen bestaat uit 20 vragen en een samenvattingsopdracht. Voor elk vraagnummer is aangegeven hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Geef niet meer antwoorden (zinnen, redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld één zin wordt gevraagd en je antwoordt met meer dan één zin, dan wordt alleen de eerste zin in de beoordeling meegeteld.

Tekst 1 Waarom de toekomst ons niet nodig heeft

De tekst kan na de inleiding worden verdeeld in drie delen. Deze kunnen worden voorzien van de volgende kopjes:

1 Gevaarlijke technologieën

2 De gevolgen

3 Wat te doen?

1p 1 Met welke alinea begint deel 1 *Gevaarlijke technologieën*?

1p 2 Met welke alinea begint deel 2 *De gevolgen*?

1p 3 Met welke alinea begint deel 3 *Wat te doen?*

De auteur beschrijft het afschrikwekkende van de GNR-technologieën min of meer in vergelijking met de ABC-wapens.

Hieronder staat een aantal essentiële kenmerken van die afschrikwekkende technologieën.

1 beschikbare kennis

2 complexe, collectieve productie

3 geheime informatie

4 individuele productie en reproductie

5 omvangrijke installaties

6 schaarse grondstoffen

1p 4 Kies de combinatie van kenmerken die bij uitstek de GNR-technologie karakteriseert.

A 1 en 4

B 2 en 5

C 3 en 6

D 4 en 6

1p 5 Tot welk type behoort de redenering die gegeven wordt in alinea 2?

Een redenering op basis van

A middel en doel

B oorzaak en gevolg

C overeenkomst of vergelijking

D voor- en nadelen

„Maar zelfs als we deze GNR-technologieën met goede bedoelingen willen toepassen, is het niet uitgesloten dat zich calamiteiten voordoen.” (regels 25–26)

1p 6 Welk argument gebruikt de auteur in alinea 5 ter ondersteuning van deze uitspraak?

A een argument berustend op feiten

B een argument berustend op gezag

C een argument berustend op intuïtie

D een argument berustend op vergelijking

1p 7 Welke zin geeft de hoofdstelling van de auteur het beste weer?

A We hebben het gevaar van massavernietigingswapens zwaar onderschat.

B We moeten afzien van de verdere ontwikkeling van 'gevaarlijke' technologieën.

C We moeten meer onderzoek doen naar de gevolgen van technologische vernieuwingen voor de lange termijn.

D Wetenschappers en technologen hebben onvoldoende oog voor de gevaren van GNR-technologieën.

Waarom de toekomst ons niet nodig heeft (titel)

1p 8 Waarom heeft de toekomst ons niet nodig?

Omdat

A de natuur uitstekend zonder de mens kan functioneren.

B de toekomst beheerst zal worden door de GNR-technologieën.

C extremistische individuen zich van de toekomst meester maken.

D mensvervangende robots zich in de toekomst zelf kunnen kopiëren.

- 1p 9 ■ Op welk soort argumentatie berust deze tekst hoofdzakelijk?
argumentatie die gebaseerd is op
- A feitelijke gegevens
 - B oorzaken en gevolgen
 - C veronderstellingen
 - D voorbeelden

Tekst 2 Frankenstein revisited

- 1p 10 ■ Hoe ondersteunt het citaat van Harry Mulisch (zie regels 1–6) de visie van Achterhuis op het betoog van Joy?
- A Het draagt een onwetenschappelijk karakter.
 - B Het is buitensporig pessimistisch.
 - C Het sluit aan bij een literaire traditie van doemscenario's.
 - D Het vormt een gesloten universum.

„Hoeveel waarheid bevatten de voorspellingen van Bill Joy over de drie sleutel-technologieën van de komende eeuw?” (regels 20–21)

- 1p 11 ■ Welk antwoord geeft Achterhuis op deze vraag?
Het betoog van Joy
- A draagt een onwetenschappelijk karakter.
 - B is feitelijk onjuist.
 - C is te ongenueanceerd.
 - D is vaag.

- 1p 12 □ Citeer uit de alinea's 2 tot en met 5 een zin waarin Achterhuis positieve mogelijkheden van de nieuwe technologie noemt.

- 1p 13 ■ Op welk soort argumentatie berust het betoog hoofdzakelijk in het tekstgedeelte van de alinea's 2 tot en met 6?
Het betoog berust op argumentatie die gebaseerd is op
- A feitelijke gegevens.
 - B oorzaken en gevolgen.
 - C overeenkomst of vergelijking.
 - D veronderstellingen.

- 1p 14 ■ Welke zin geeft de hoofdstelling van de tekst het beste weer?
- A Joys sombere voorspellingen houden onvoldoende rekening met de positieve mogelijkheden van de nieuwe technologieën.
 - B Joys voorspellingen bevatten wel een kern van waarheid, maar ze zijn zwaar overdreven.
 - C Joys voorspellingen dwingen weliswaar tot nadenken over de invloed van wetenschap en technologie op ons denken en doen, maar zijn eenzijdig.
 - D Joys voorspellingen moeten vooral gezien worden in de lange traditie van onheilsprofetieën.

- 1p 15 ■ Wat is bedoeld met de „valse tegenstelling” (regels 60–61)?
de tegenstelling tussen
- A ABC-wapens en GNR-technologieën
 - B 'goede' technologie en 'gevaarlijke' technologie
 - C heil en ondergang
 - D stoppen of doorgaan met GNR-technologieën

- 3p 16 □ Op welke wijze dient de titel *Frankenstein Revisited* geïnterpreteerd te worden?
Gebruik maximaal 30 woorden.

Let op: de laatste vragen van dit examen staan op de volgende pagina.

- 3p **17** Op welk belangrijk door Joy gesignaleerd gevaar van de GNR-technologieën gaat Achterhuis in het geheel niet in?
Gebruik maximaal 20 woorden.

Beide auteurs besteden aandacht aan de gevaren van de nieuwe technologie, maar gaan daar anders mee om.

- 1p **18** ■ Welke van onderstaande uitspraken geeft de visie van beide auteurs het beste weer?
- A** Joy houdt zich voornamelijk bezig met de robotica, Achterhuis met alle GNR-technieken.
 - B** Joy signaleert alleen maar nadelen van de GNR-technologieën, Achterhuis voornamelijk de mogelijkheden van deze technologie.
 - C** Joy wil verregaande beperking van de 'nieuwe' technologie, Achterhuis wil een breed debat daarover.
 - D** Joy wijst voornamelijk op de gevaren van de GNR-technologieën, Achterhuis op de mogelijkheden ervan.
- 1p **19** ■ Welke tekst heeft de meeste overtuigingskracht?
- A** Die van Achterhuis, want hij wijst op de positieve gevolgen van de GNR-technologieën.
 - B** Die van Joy, want hij weet de mogelijke gevaren van de GNR-technologieën aan te tonen.
 - C** Die van Joy, want zijn 'onthoudings'-oplossing wordt passend beargumenteerd.
 - D** Geen van beide, want ze baseren zich niet op feiten, maar grotendeels op vooronderstellingen.

In *De elektronische mens* gaat Dirk van Delft in op de discussie tussen Bill Joy en Hans Achterhuis. Een (enigszins bewerkt) fragment uit deze tekst luidt:

fragment

Los van dit filosofische debat over heil en ondergang rijst de vraag naar de feitelijke stand van zaken van de huidige technologie. Wat zien de onderzoekers aan het front? Op de 'Humanoids 2000'-conferentie in Cambridge (VS) werd de aanwezige robotica-experts gevraagd in hoeverre ze meenden dat robots als de volgende stap in de evolutie zijn op te vatten en of robots de mensheid op termijn zouden verdringen. Deze vragen scoorden op een schaal van 0 (zeer onwaarschijnlijk) tot 5 (zeer waarschijnlijk) een ondubbelzinnige 0. Experts tonen zich stukken minder euforisch dan sommige futurologen en filmproducers en daar hebben ze alle redenen toe. (uit: NRC Handelsblad, 30 september 2000)

- 1p **20** Citeer uit de alinea's 2 tot en met 5 van tekst 2 de zin die in strijd is met de opvatting in bovenstaand fragment.

Tekst 3 Liever de gifbeker

- 20p **21** Maak een goedlopende samenvatting van de tekst *Liever de gifbeker* in maximaal 150 woorden. Zorg ervoor dat deze samenvatting begrijpelijk is voor iemand die de oorspronkelijke tekst niet kent. Neem in je tekst op:
- 1 het gesignaleerde probleem;
 - 2 de oorzaken van het probleem;
 - 3 het belangrijkste gevolg van het probleem;
 - 4 de inschatting van dit probleem door de auteur;
 - 5 het voornaamste argument waarmee die inschatting onderbouwd wordt;
 - 6 de voorgestelde oplossing.

Einde